
Porin kaupunginhallitus
kaupunkisuunnittelu@pori.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 27.10.2021

Asia: Riihikedon kaupunginosan (9.) kortteleita 20. ja 21. (osa) koskeva asemakaavan muutosehdotus 609 1737 (Cygnaeuksen koulu ja PSYL)

Kahden, nk. koulukortteleiden alueeseen kuuluvan tontin asemakaavan muutos on tullut vireille Porin kaupungin aloitteesta keväällä 2021. Ydinkeskustan laidalla sijaitseva suunnittelualue on osa valtakunnallisesti merkittävää Riihikedon koulukortteleiden kulttuuriympäristöä. Cygnaeuksen entinen kansakoulu ja Porin Suomalainen yhteislyseo, joita kaavamuutos koskee, ovat kulttuuriympäristön keskeisimpiä kohteita. Niitä ei nykyisissä asemakaavoissa vuosilta 1946 ja 1960 ole suojeltu. Kaavamuutoksen tarkoituksena onkin vahvistaa näiden rakennusten suojeluarvojen kunnioittamista ja määritellä niihin sovellettava suojelun taso myös omistajamuutoksen varalta. Kaavaratkaisussa turvataan myös koulutoiminnan edellytykset ja osoitetaan lisärakentamismahdollisuus historialliseen kokonaisuuteen sopivaksi.

Kuten kaavaselostuksesta käy ilmi, kuuluu suunnittelualue valtakunnallisesti merkittävään Riihikedon koulukortteleiden alueeseen ja sitä koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kulttuuriympäristön osalta. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö on huomioitu myös Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (tullut voimaan 1.7.2019) merkinnällä kh. Lisäksi alueen molemmat koulut on osoitettu vaihemaakuntakaavassa kohdemerkinnöin. Vaihemaakuntakaavan (ja jo sitä varhaisempien kokonaismaakuntakaavan ja Satakunnan seutukaavan 5) ratkaisu on huomioitu myös Porin kantakaupungin yleiskaavassa, joka on hyväksytty 10.12.2007. Alueella on Satakunnan Museon toimesta tehty rakennusinventointi vuonna 2015 (FM Suvi Rosendahl), jossa kohteet on huomioitu. Cygnaeuksen koulun osalta inventointi on kuitenkin jäänyt keskeneräiseksi. Satakunnan Museo on luonnosvaiheen lausunnossaan käynyt yksityiskohtaisemmin läpi Cygnaeuksen koulun ja Porin Suomalaisen yhteislyseon arvoja, eikä enää tässä lausunnossa toista niitä.

Satakunnan Museon kannanotto

Satakunnan Museo pitää Riihikedon kortteleiden 20 ja 21 asemakaavan muutosta erittäin tervetulleena. Asemakaavojen vanhentuneisuus on suunnittelualueella ollut monessa vaiheessa uhkana rakennusten arvojen säilymiselle. Suojelusta onkin

välttämätöntä huolehtia erityisesti nyt, kun koulurakennukset ovat niin Porissa kuin muuallakin Suomessa jatkuvien muutosten kourissa. Museo on luonnosvaiheen lausunnossaan toivonut suunnittelualueen laajentamista alueen muidenkin arvorakennusten säilymisen turvaamiseksi. Näin ei kuitenkaan ole tehty. Museo toistaa näkemyksensä tarpeesta ulottaa asemakaavan muutos vähintäänkin koko korttelin 21 alueelle. Korttelin kahdella asemakaavan muutoksen ulkopuolelle jääneellä tontilla sijaitsee Pirtulinnana tunnettu, arkkitehti Jaakko Laaksovirran suunnittelema suuri, funkistyylinen asuinkerrostalo vuodelta 1939. Talo kuuluu aikakautensa arvorakennuksiin Porissa ja se on huomioitu Riihikedon keskiosan rakennusinventoinnissa vuonna 2015. Tontteja koskeva, vanhentunut asemakaava on vuodelta 1946.

Satakunnan Museo on keskustellut kaupunkisuunnittelun kanssa rakennussuojelutavoitteista jo ennen luonnosvaihetta, joten museo esittää vain muutamia tarkentavia kommentteja rakennussuojelun osalta. Luonnoslausunnossaan museo kehotti ELY-keskuksen tavoin ulottamaan suojelun myös arvokkaimpiin sisätiloihin etenkin hyvin säilyneessä Cygnaeuksen koulussa sekä kesken jääneen rakennusinventoinnin täydentämistä riittävien tietojen hankkimiseksi suojeluratkaisun tueksi. Vaihtoehtona sisätilojen tarkemmalle suojelulle museo ehdotti suojelumääräyksen (sr-37) täydentämistä sisätilojen huomioimiseksi seuraavalla tavalla:

Rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta tärkeä rakennus. Maankäyttö -ja rakennuslain 57 pykälän 2 momentin nojalla määrätään, että rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien julkisivujen ja sisätilojen korjaus -ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että ne sopivat rakennuksen kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin. Rakennusta muuttavista korjaus -ja muista toimenpiteistä on hankkeeseen ryhtyvän pyydettävä Satakunnan Museon lausunto.

Kaavaehdotuksessa museon kannanotto on huomioitu lisäämällä kaavan yleismääräykseen lause: *Cygnaeuksen koulun sisätilojen muutoksista on hankkeeseen ryhtyvän pyydettävä Satakunnan Museon lausunto.*

Lisäys ei kuitenkaan ole verrattavissa museon esittämään suojelumääräyksen täydennykseen. Yleismääräyksissä veloitetaan vain lausunnon pyytämiseen, mutta ei oteta kantaa korjaus- tai muutostöiden laatuun. Museo toistaa luonnosvaiheen kannanottonsa tältä osin ja pitää edelleen suositeltavimpana rakennushistoriaselvityksen laatimista Cygnaeuksen koulusta ja myös arvokkaimpien sisätilojen suojelemista selvityksen pohjalta. Mikäli rakennuksen käyttö jossain vaiheessa muuttuu – mikä ei ole toivottavaa – on tarpeen, että suojelun kohdentuminen ja laajuus on jo lähtötilanteessa tarkasti tiedossa.

Kaavaselostuksen sivulla 6 on esitelty suunnittelualueen rakennettua ympäristöä vuoden 2015 rakennusinventoinnin pohjalta. Tekstiin on kuitenkin eksynyt joitakin epä johdonmukaisuuksia eri tekstinosia yhdistellessä. Museo osallistuu mielellään tekstin muokkaamiseen puutteiden korjaamiseksi. Edelleen vaihemaakuntakaavan osalta on sivulta 9 jäänyt puuttumaan maininta kummankin koulun osoittamisesta myös kohdamerkinnöillä maakunnallisesti merkittävänä rakennusperintökohteina vaihemaakuntakaavassa 2. Puute tulee korjata kaavaselostukseen.

Luonnoslausunnossaan Satakunnan Museo puuttui myös uudisrakentamisen ohjaukseen ja uudisrakennusalojen merkitsemiseen asemakaavassa sekä pyysi lisäämään lausunnonpyytämismääräyksen myös /S-määräykseen, jossa uudisrakentamista yleisluonteisesti ohjataan. Sama määräys on lisätty nyt myös kaavaehdotuksen yleismääräyksiin. Sen sijaan lausunnonpyytämismääräyksen museolta puuttuu edelleen. Tonteilla tapahtuvalla uudisrakentamisella voi korjausrakentamisen ja muutosten ohella olla huomattavaa vaikutusta kulttuuriympäristön arvoihin. Olemassa olevien rakennusten rakennusalojen merkitseminen kaavassa kahdella eri merkinnällä hämmentää. Kummallakin on kuitenkin sama selite. Merkintöjen ero ei hahmotu. Vähintäänkin selitteitä tulee tarkentaa.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Liisa Nummelin

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama, Kirsti Virkki
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä